

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister och till vissa lagar som har samband med den (RP 192/2021 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Sami Aalto, undervisnings- och kulturministeriet
- utvecklingschef Joonas Mäkinen, Utbildningsstyrelsen
- jurist Minna Antila, Finlands Kommunförbund
- utbildningspolitisk chef Nina Lahtinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Dataombudsmannens byrå
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om nationella studie- och examensregister ändras. Bestämmelserna om användningsändamålet för och meddelandet av studentnummer preciseras. Tillämpningsområdet för lagen avses nu också omfatta utbildningar och examina enligt lagen om Europeiska skolan i Helsingfors, och det föreslås vidare en skyldighet för den skolan att föra in uppgifter i informationsresursen inom undervisning och utbildning. I propositionen föreslås det också att bestämmelserna om gemensamt personuppgiftsansvariga ska preciseras.

Propositionen beaktar bestämmelserna om elektronisk överföring i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen, och därför föreslås det att parallella bestämmelser om detta ska strykas i lagen om nationella studie- och examensregister och i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2022. Den skyldighet att föra in uppgifter som gäller Europeiska skolan i Helsingfors träder emellertid i kraft först den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det att lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) ändras så att bestämmelserna om studentnummer gör det möjligt att identifiera personer på ett enhetligt sätt inom undervisningsförvaltningen. I propositionen föreslås ändringar bland annat i bestämmelserna om användningen av studentnummer och om datainnehållet i registret över studentnummer. Ett ytterligare syfte med propositionen är att förtydliga och precisera bestämmelserna om gemensamt personuppgiftsansvariga och elektronisk överföring av uppgifter.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Studentnummer och studentnummerregistret

Studentnumret är en permanent beteckning som ges en person och som används för att identifiera personen vid registrering, behandling och utlämnande av uppgifter som avses i lagen om studie- och examensregister eller i informationsresursen enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Den som enligt lagen ansvarar för anordnandet av småbarnspedagogik, undervisning eller utbildning kan också använda studentnumret för att identifiera personen i sin lagstadgade uppgift. Studentnumren bildar ett register över studentnummer där bland annat personens namn och personbeteckning registreras.

Det föreslås att bestämmelserna om studentnummer ändras bland annat så att användningen av studentnumret inte längre kopplas till skötseln av uppgifter enligt de lagar som uttryckligen nämns i lagen. Det är således mer allmänt möjligt att använda studentnummer inom undervisning och utbildning så att det utöver de lagar som nämns i den nuvarande lagen omfattar till exempel uppgifter enligt lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om polisyrkeshögskolan (1164/2013) och lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) samt Utbildningsstyrelsens lagstadgade uppgifter. Ett studentnummer får användas endast om det är nödvändigt för att utföra ovan nämnda lagstadgade uppgifter.

Utskottet understöder en precisering av bestämmelserna om studentnummer och en utvidgning av användningen av dem. I fortsättningen kan studentnumret inom undervisningsförvaltningen allmänt användas som en identifikationskod som identifierar personen i syfte att utföra lagstadgade uppgifter. Det är nödvändigt att kombinera personuppgifterna i olika register och datalager. Den föreslagna ändringen förbättrar dataskyddet när identifieringen av en person inom undervisningsförvaltningen inte förutsätter användning av personbeteckningen annat än av nödvändiga skäl.

Enligt propositionen är det frivilligt för anordnare av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning att använda studentnumret i större utsträckning, varför de ovan nämnda anordnarna inte

Betänkande KuUB 17/2021 rd

har någon lagstadgad skyldighet att använda studentnumret i större utsträckning än enligt de nuvarande bestämmelserna. Användningen av studentnumret i så stor utsträckning som möjligt förbättrar dock utnyttjandet av de uppgifter som införts i registret över studentnummer när utbildningen utvecklas, utvärderas, statistikförs och följs upp.

Genom den föreslagna lagändringen blir det också möjligt att ge studentnummer till en större grupp personer än för närvarande, exempelvis till lärare och arbetsplatshandledare inom yrkesutbildningen. Detta gör det bland annat möjligt att identifiera läraren i digitala lärmiljöer på samma sätt som eleverna och studerandena. Största delen av lärarna kommer i framtiden att ha ett studentnummer som de tilldelats under undervisningen eller utbildningen.

Vid sakkunnighörandet har det framförts att det i propositionen förblir oklart om det är möjligt att ge studentnummer även till dem som hör till personalen inom undervisningen och utbildningen, med beaktande även av det pågående utredningsarbetet som gäller lärarregistret. Utskottet anser att det är bra att när utredningen är klar göra en bedömning av vilka konsekvenser slutsatserna i utredningen har för det nu föreslagna registret över studentnummer.

Syftet med den föreslagna skyldigheten att föra in uppgifter som gäller Europeiska skolan i Helsingfors är att säkerställa att det i informationsresursen om elever och studerande vid den nämnda skolan finns motsvarande uppgifter som om elever och studerande inom det finländska skolsystemet. Utskottet välkomnar förslaget.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

3 a §. Studentnummerregister. Utfrågade sakkunniga har fört fram ett behov av att i paragrafen ta in en bestämmelse om grunderna för utlämnande av uppgifter. Detta är viktigt, eftersom det föreslås betydande ändringar i bestämmelserna om studentnummer i fråga om studentnumrets användningsområde och datainnehåll. Utifrån inkommen utredning föreslår utskottet att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med bestämmelser om förutsättningarna för utlämnande av uppgifter ur registret. I bestämmelsen begränsas rätten att lämna ut uppgifter till en aktör som har en uttrycklig lagstadgad rätt att få uppgifter eller som med stöd av en lagstadgad uppgift har rätt att få uppgifter. I bestämmelsen används termen aktör, eftersom det finns olika aktörer som får uppgifter, exempelvis en utbildningsanordnare i bolagsform som på basis av sin lagstadgade uppgift har rätt att få uppgifter ur registret.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—4 i proposition RP 192/2021 rd utan ändringar.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 192/2021 rd med ändringar. (*Utskottets ändringsförslag*)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 29 § 3 mom.,

ändras 2 § 1 mom. 8 punkten, 3 §, 4 § 1 mom., 5, 11 b och 13 §, 18 § 2 mom., 23 och 24 §, 29 § 4 mom. samt 30 § 1, 2 och 4 mom., av dem 2 § 1 mom. 8 punkten, 4 § 1 mom. och 11 b § sådana de lyder i lag 1221/2020, 3 § sådan den lyder i lagarna 568/2019 och 1221/2020, 5 § sådan den lyder i lag 478/2021 samt 13 §, 18 § 2 mom., 23 och 24 § samt 29 § 4 mom. sådana de lyder i lag 568/2019, och

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1221/2020, en ny 9 punkt samt till lagen nya 3 a och 7 a § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på utbildning och examina om vilka det föreskrivs i

8) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),
9) lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007).

3 §

Studentnummer

Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en fysisk person och som används för att identifiera personen när uppgifter i en informationsresurs eller ett datalager som avses i denna lag eller i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) förs in, behandlas och lämnas ut.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

Studentnumret kan användas för att identifiera personer vid utförandet av lagstadgade uppgifter som hänför sig till småbarnspedagogik, undervisning eller utbildning och vid utförandet av uppgifter enligt lagen om Utbildningsstyrelsen (564/2016), om det är nödvändigt att identifiera personen vid utförandet av uppgifterna.

Utbildningsstyrelsen meddelar för kännedom personens studentnummer för ett i 1 mom. avsett ändamål på begäran av den som för in uppgifter enligt 1 mom. När uppgifterna om en person förs in för första gången ska den som för in dem be Utbildningsstyrelsen om personens studentnummer. Utbildningsstyrelsen meddelar studentnumret för kännedom för ett i 2 mom. avsett ändamål på begäran av den som utför uppgifter som avses i det momentet. Om den person som begäran gäller saknar studentnummer, ska Utbildningsstyrelsen skapa ett studentnummer för personen.

3 a §

Studentnummerregister

Studentnumren bildar ett studentnummerregister, i vilket för identifiering av personen förs in personens namn samt personbeteckning eller andra nödvändiga identifikationsuppgifter. I registret kan införas den registrerades sådana kontaktuppgifter som den personuppgiftsansvarige behöver för att fullgöra sin lagstadgade informationsskyldighet. Uppgifterna i registret kan även användas för utveckling, utvärdering, statistikföring och uppföljning när det gäller utbildningen.

Utbildningsstyrelsen är personuppgiftsansvarig för studentnummerregistret. De uppgifter som förs in i studentnummerregistret ska bevaras permanent, med undantag av personens kontaktuppgifter som bevaras under personens livstid. Föräldrade eller onödiga kontaktuppgifter ska dock raderas genast när den personuppgiftsansvarige har blivit medveten om att uppgifterna är föräldrade eller onödiga.

Uppgifter får lämnas ut ur registret till en aktör som har en på lag eller på en lagstadgad uppgift baserad rätt att få uppgifter ur registret. Sekretessbelagda uppgifter får dock lämnas ut endast om det uttryckligen finns särskilda bestämmelser om rätten att lämna ut eller få sekretessbelagda uppgifter.

4 §

Ändamålet med informationsresursen

De uppgifter som förts in i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning i fråga om den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som avses i gymnasielagen, den utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, den utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, den utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete och den undervisning som avses i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors används när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

5 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalterna, de aktörer som avses i 9 § 6 mom. och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för de tekniska förutsättningarna för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna samt de aktörer som avses i 9 § 6 mom. svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *den allmänna dataskyddsförordningen*. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare, en huvudman för en läroanstalt eller en aktör som avses i 9 § 6 mom. läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen och för de samtycken som avses i 9 d §.

7 a §

Uppgifter om Europeiska skolan i Helsingfors

Europeiska skolan i Helsingfors ska för de elever som den ger undervisning i enlighet med lagen om Europeiska skolan i Helsingfors föra in följande uppgifter i informationsresursen:

- 1) den undervisning som eleven deltar i,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomgångna studier och bedömningen av eleven.

11 b §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för registret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalterna, kommunerna och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för registret. Utbildningsstyrelsen svarar för registrets allmänna funktion och för de tekniska förutsättningarna för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalterna och kommunerna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i registret.

13 §

Personuppgiftsansvarig för studentexamensregistret

Personuppgiftsansvarig för studentexamensregistret är Studentexamensnämnden.

18 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsstyrelsen svarar för insamlingen av uppgifter till antagningsregistret och för det nationella genomförandet av ansökningssystemen samt för den allmänna informationen, vägledningen och rådgivningen i samband med ansökan till utbildning och antagningen av studerande. Utbildningsanordnarna och högskolorna svarar för att de uppgifter som de fört in är korrekta i enlighet med artikel 5.1 d samt för den registrerades rätt till rättelse i enlighet med artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

23 §

Ändamålet med högskolornas riksomfattande datalager

För ett centraliserat bevarande och centraliserad användning av högskolornas uppgifter om studierätt, anmälningar, examina och studieprestationer ska det finnas ett riksomfattande datalager, i vilket datainnehållet i högskolornas register över uppgifter om studerande samlas och genom vilket antagningsregistret och högskolornas gemensamma antagningstjänster ges tillgång till detta innehåll på ett datasäkert sätt genom ett tekniskt gränssnitt, en elektronisk förbindelse eller annars i elektronisk form. Högskolorna får använda datalagret också när de sköter övriga uppgifter som de har enligt 2 § i universitetslagen och 4 § i yrkeshögskolelagen och när de lämnar ut uppgifter till myndigheter och andra högskolor.

24 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för datalagret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Undervisnings- och kulturministeriet samt universiteten och yrkeshögskolorna är gemensamt personuppgiftsansvariga för datalagret. Undervisnings- och kulturministeriet svarar för datalagrets allmänna funktion och för de tekniska förutsättningarna för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

Universiteten och yrkeshögskolorna svarar för att de uppgifter som de fört in är korrekta i enlighet med artikel 5.1 d samt för den registrerades rätt till rättelse i enlighet med artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Undervisnings- och kulturministeriet svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

29 §

Utlämnande av uppgifter via tjänsten

Via tjänsten kan uppgifter i enlighet med 2 mom. lämnas ut också till Sysselsättningsfonden och Studenternas hälsovårdsstiftelse.

30 §

Administratörens uppgifter

Utbildningsstyrelsen svarar i egenskap av administratör för tjänsten för tjänstens allmänna funktion och för öppnandet av tekniska gränssnitt eller elektroniska förbindelser.

Utbildningsstyrelsen svarar för lagenligheten vid utlämnandet av uppgifter via tjänsten och för klarläggandet av förutsättningarna för att öppna ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse.

Utbildningsstyrelsen är skyldig att underrätta de personuppgiftsansvariga om att ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse öppnas.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 7 a § träder dock i kraft först den 1 januari 2023.

Betänkande KuUB 17/2021 rd

2.

Lag

om upphävande av 41 a § i lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 41 a §, sådan den lyder i lag 1288/2013.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om upphävande av 60 § i gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 60 § i gymnasielagen (714/2018).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande KuUB 17/2021 rd

4.

Lag

om upphävande av 110 § i lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 110 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 3.12.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Hilikka Kemppi cent (delvis)
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.